

Преузето са <https://pravno-informacioni-sistem.rs>

Службени гласник РС 29/2025, Датум: 4.4.2025.

1745

На основу члана 51. став 1. Закона о ветеринарству („Службени гласник РС”, бр. 91/05, 30/10, 93/12 и 17/19 – др. закон) и члана 17. став 4. и члана 24. став 2. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

ПРАВИЛНИК

о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2025. годину

Члан 1.

Овим правилником утврђује се Програм мера здравствене заштите животиња за 2025. годину, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Конкретне мере здравствене заштите животиња, рокови, начин спровођења тих мера, субјекти који ће их спроводити, извори и начин обезбеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мера утврђени су програмом из члана 1. овог правилника.

Члан 3.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 000138054 2025 14840 007 001 012 001

У Београду, 4. априла 2025. године

Министар,

др **Александар Мартиновић**, с.р.

ПРОГРАМ

МЕРА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТИЊА ЗА 2025. ГОДИНУ

Ради спречавања појаве, раног откривања, ширења, праћења, сузбијања или искорењивања заразних болести животиња спроводе се следеће мере:

- 1) регистрација газдинства у Централној бази података (у даљем тексту: Централна база), обележавање и унос података о обележеним животињама у Централну базу;
- 2) биосигурносне мере и добробит животиња;
- 3) епизоотиолошки надзор здравственог стања животиња (активни и пасивни надзор и дијагностичка испитивања);

- 4) едукација и обавештавање власника, држаоца животиња и корисника ловишта;
- 5) имунопрофилактичке мере;
- 6) дијагностичка испитивања у циљу раног откривања нарочито опасних заразних болести (болести високог ризика), организација и спровођење епизоотиолошког увиђаја у случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести;
- 7) дијагностичка испитивања животиња у циљу раног откривања болести и инфекција и отпорности на антимикробна средства;
- 8) дијагностичка испитивања код побачаја и вођење података о побачајима и извршеним дијагностичким испитивањима;
- 9) дијагностичко испитивање приплодних бикова, нерастова, овнова и јарчева, пастува који се користе за природно парење и производњу семена у центрима за вештачко осемењавање.

I. РЕГИСТРАЦИЈА ГАЗДИНСТВА У ЦЕНТРАЛНОЈ БАЗИ, ОБЕЛЕЖАВАЊЕ И УНОС ПОДАТАКА О ОБЕЛЕЖЕНИМ ЖИВОТИЊАМА У ЦЕНТРАЛНУ БАЗУ

Газдинства на којима се држе или узгајају говеда, свиње, овце, козе, коњи, живина, пчеле и рибе региструју се у Централној бази. У Централну базу за свако газдинство се уносе географске координате.

Ради спречавања појаве, ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња и зооноза, праћења кретања животиња и обезбеђивања следљивости у производњи и промету, сва говеда, свиње, овце, козе, коњи, пси, мачке и пчелиња друштва обележавају се и региструју у Централној бази.

Обележавање говеда, оваца, коза и свиња врши се ушним маркицама у складу са посебним прописом. Копитари, пси и мачке обележавају се микрочипом у складу са посебним прописом. За јата живине уносе се подаци у Централну базу где се додељује посебан број за свако јато. Пчелиња друштва (кошнице) обележавају се идентификационим плочицама у складу са посебним прописом.

Животиње које подлежу обавезном обележавању и регистрацији не могу се ставити у промет ако нису обележене и регистроване и ако све пријемчиве животиње на газдинству нису обележене и регистроване у складу са посебним прописом.

Висина накнаде за обележавање, регистрацију и праћење кретања животиња прописана је Одлуком о висини накнаде за обележавање, регистрацију и праћење кретања животиња („Службени гласник РС”, број 113/13).

Висина трошкова обележавања и регистрације животиња прописана је Одлуком о висини трошкова обележавања и регистровања животиња („Службени гласник РС”, број 115/14).

Трошкове обележавања и регистрације животиња сноси власник, односно држалац животиња, у складу са законом који уређује ветеринарство (у даљем тексту: Закон).

Овлашћени обележивачи из ветеринарских станица којима су у складу са Законом по конкурс уступљени послови Програма мера здравствене заштите животиња и ветеринарских служби на основу података добијених у току спровођења послова по Програму мера здравствене заштите животиња за 2025. годину (у даљем тексту: Програм мера), ажурирају податке у Централној бази, врше деактивацију газдинстава, односно подносе захтеве за укидање улоге држаоца појединих врста животиња на којима се више не налазе животиње, за сваку појединачну животињску врсту.

Овлашћени обележивачи обавештавају и едукују власнике/држаоце животиња о обавези пријављивања кретања животиња, а у случају непридржавања прописаних услова, о томе одмах обавештавају ветеринарског инспектора ради налагања корективних мера.

Одговорна лица на сточним пијацама, сабирним центрима и догонима обезбеђују обавезно присуство овлашћене ветеринарске станице ради уноса података кретања животиња и достављања података Централној бази.

Средства за унос података у Централну базу обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Службену контролу идентификације, обележавања и регистрације говеда, оваца и коза, свиња, евидентирања јата и регистрације пчелињака и обележавања кошница (пчелињих заједница) врши ветеринарска инспекција на најмање 3% регистрованих газдинстава.

II. БИОСИГУРНОСНЕ МЕРЕ И ДОБРОБИТ ЖИВОТИЊА

Власници и држаоци животиња старају се о здрављу и добробити животиња и предузимају мере заштите здравља животиња ради спречавања појаве и ширења заразних болести животиња које укључују и биосигурносне мере на газдинству и принципе добре фармске праксе.

Биосигурносне мере спроводе се у циљу спречавања уласка узрочника болести на фарму, спречавања ширења болести унутар фарме и изван фарме.

Биосигурносне мере јесу редовне и ванредне ветеринарско-санитарне мере, у виду спољашних и унутрашњих биосигурносних мера.

Биосигурносне тачке у објектима за животиње које битно угрожавају здравље животиња, јесу: локација фарме, физичка препознатљивост фарме и одвојеност од околине, кретање људи, кретање животиња и возила унутар и ван фарме, храна и лекови који се допремају и користе, репродукција животиња са коришћењем вештачког семена или природног припуста, поступак са животињским лешевима, поступак са отпадним водама и стајским ђубривом са фарме, контрола штеточина и услови објекта, опреме и микроклиме.

Министарство надлежно за послове ветеринарства (у даљем тексту: Министарство) може ближе прописати минимум биосигурносних мера на газдинствима/фармама за узгој и држање животиња, у складу са Законом.

Ради спречавања појаве, ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња и зооноза и заштите животне средине спроводи се дератизација газдинстава, фарми, објеката за складиштење и/или

производњу хране за животиње, објеката у којима се производе и прерађују производи животињског порекла и објеката у којима се обавља ветеринарска делатност, најмање два пута годишње.

Врши се континуирано прикупљање и нешкодљиво уништавање кухињског отпада који потиче из превозних средстава у међународном превозу, у складу са посебним прописом којим се уређује начин разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла.

III. ЕПИЗООТИОЛОШКИ НАДЗОР ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА ЖИВОТИЊА (АКТИВНИ И ПАСИВНИ НАДЗОР И ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА)

На свим газдинствима на којима се држе и узгајају животиње врши се епизоотиолошки надзор, који спроводе ветеринарске организације на терену.

Пасивни надзор спроводи се у случају промене здравственог стања које указује на сумњу или појаву болести животиња.

Активан надзор је планска активност ветеринарских организација, у циљу контроле здравственог стања и спровођења мера у циљу раног откривања, спречавања ширења и сузбијања болести животиња.

Дијагностичка испитивања спроводе се у циљу доказивања присуства и раширености узрочника, као и потврде случаја, односно појаве болести.

У случају сумње или потврде заразне болести, односно болести која је обавезна за пријављивање, ветеринарске организације пријављују сумњу/потврду у складу са посебним прописом.

На газдинствима на којима се држе и узгајају говеда, овце, козе, коњи, пчеле и рибе, овлашћене ветеринарске станице/службе најмање једанпут годишње, на газдинствима на којима се узгајају свиње најмање четири (једном квартално), а у случају живине најмање три пута годишње (једном у току четири месеца) на комерцијалним фармама, односно једном годишње на индивидуалним газдинствима, врше активни надзор здравственог стања животиња уз вођење података о утврђеном стању на газдинству истовремено када спроводе и послове из Програма мера.

Власници/држаоци животиња на комерцијалним фармама редовно воде податке о здрављу животиња, укључујући податке о морталитету и морбидитету, производне резултате и друге параметре (нпр. утрошак хране и конверзија, узимање воде, пад носивости, пад млечности, слаб прираст) о чему ће обавештавати надлежног ветеринарског инспектора. Наведени подаци користе се као општи показатељи могуће промене здравственог стања животиња, као последице појаве болести.

У случају одступања од технолошки прихватљивих параметара у току производног циклуса обавештава се надлежни ветеринарски инспектор и ветеринар, спроводи се епизоотиолошки увиђај, узорковање и дијагностичко испитивање како би се искључила појава нарочито опасних заразних болести.

Контролу спровођења активног надзора на газдинствима са животињама врши надлежна ветеринарска инспекција на минимум пет газдинстава по насељеном месту према достављеном плану станица по епизоотиолошкој

јединици (на нивоу општине), о чему се воде посебни подаци и достављају месечни извештаји. У случају примећених неправилности и одступања приликом службене контроле, ветеринарска инспекција ће предузети одговарајуће корективне мере према власницима/држаоцима животиња, односно надлежној ветеринарској организацији одговорној за подручје надзора.

IV. ЕДУКАЦИЈА И ОБАВЕШТАВАЊЕ ВЛАСНИКА, ДРЖАОЦА ЖИВОТИЊА И КОРИСНИКА ЛОВИШТА

Ветеринари из овлашћених ветеринарских станица и епизоотиолози надлежних ветеринарских института обавештавају и едукују власнике и држаоце животиња о обавези пријављивања сумње на заразне болести животиња које се обавезно пријављују у складу са Законом и посебним прописом, а у случају непоштовања прописа о томе одмах обавештавају ветеринарског инспектора.

У току надзора и пружања ветеринарских услуга, ветеринари из овлашћених ветеринарских станица и епизоотиолози надлежних ветеринарских института врше стално обавештавање, односно едукацију власника и држаоца животиња и корисника ловишта у циљу подизања свести о значају спровођења мера за спречавање појаве, рано откривање, праћење, сузбијање и искорењивање заразних и паразитских болести животиња, а посебно зооноза.

V. ИМУНОПРОФИЛАКТИЧКЕ МЕРЕ

Имунопрофилактичке мере које се обавезно спроводе су: вакцинација живине против атипичне куге живине и вакцинација паса и мачака против беснила.

Осим наведених, спроводе се и друге имунопрофилактичке мере од стране овлашћених ветеринарских станица/служби у складу са Програмом мера, а на основу програма надлежних ветеринарских института, о чему се воде подаци код власника, у ветеринарским станицама/службама и ветеринарским институтима.

У циљу обезбеђивања здравствене заштите животиња може се вршити вакцинација и против других болести од стране регистрованих ветеринарских организација, а на захтев власника односно држаоца животиња.

1. Атипична куга живине (Њукастл болест)

Подаци о свим јатима живине без обзира на тип производње уносе се у Централну базу података у односу на врсту и начин држања.

Вакцинација против атипичне куге живине врши се вакцинама произведеним од лентогених сојева, ради сталног одржавања имунитета, а према посебном програму. Контрола имунолошког статуса после извршене вакцинације врши се серолошким прегледом крвних серума, према програму сачињеном од стране надлежног института.

Научни или специјалистички ветеринарски институти су у обавези да сачине за власнике живине, голубова и пернате дивљачи у интензивном узгоју програм вакцинације и контроле имунолошког статуса за свако новоусељено

јато (20 узорака крви по објекту 10–14 дана после извршене вакцинације), који се доставља надлежној ветеринарској инспекцији.

У случају добијања незадовољавајућих резултата контроле имунолошког статуса живине, голубова и пернате дивљачи у интензивном узгоју, потребно је утврдити разлог истог и предузети потребне мере и поступке у складу са производном категоријом.

Под екстензивним условима гајења живине, пернате дивљачи подразумевају се газдинства у којима се држи или узгаја мање од 350 јединки живине.

Вакцинација на газдинствима са екстензивним условима гајења живине спроводи се у складу са упутством произвођача.

Вакцинација се спроводи од стране овлашћене ветеринарске станице/службе.

У циљу процене ризика, раног откривања, спречавања ширења и сузбијања атипичне куге живине, спроводе се активни и пасивни надзор односно мониторинг на ову болест према посебном плану Министарства.

За сваку сумњу, односно појаву атипичне куге живине обавља се епизоотиолошки увиђај и дијагностичка испитивања, укључујући и диференцијалну дијагностику на авијарну инфлуенцу, као и пријављивање сумње, односно потврде болести.

Средства за дијагностичка испитивања код појаве сумње на атипичну кугу живине, надзор и мониторинг према плану Министарства, накнаду штете у складу са Законом, као и средства за спровођење наређених мера у циљу сузбијања атипичне куге живине у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2. Беснило

Пси и мачке старији од три месеца вакцинишу се против беснила у складу са посебним прописом, према упутству произвођача вакцине. Вакцинација паса млађих од три месеца може се обавити уколико постоје оправдани разлози, према упутству произвођача вакцине.

Врши се орална вакцинација лисица и других дивљих месоједа у оквиру пројекта искорењивања беснила који финансира Европска унија. Дистрибуција вакцина врши се из авиона или хеликоптера, односно ручно на појединим подручјима, ако не постоји могућност да се обави аерогена вакцинација.

Корисници ловишта за свако ловиште воде податке о псима који се користе у ловне сврхе и уносе податке у Централну базу о последњој вакцинацији против беснила.

Све угинуле и одстрељене лисице и други дивљи месоједи за које постоји сумња да су инфицирани вирусом беснила, дијагностички се прегледају на беснило.

Према плану Министарства врши се преглед одређеног броја узорака уловљених лисица и других дивљих месоједа (у даљем тексту: циљне животиње), у циљу контроле ефикасности оралне вакцинације (мониторинг оралне вакцинације), према дијагностичком приручнику.

Ради откривања инфекција слепих мишева лисавирусима може се спроводити мониторинг беснила код слепих мишева, а на основу предлога надлежног института.

Дијагностичка испитивања имунолошког статуса циљних животиња (мониторинг оралне вакцинације) врше лабораторије у Научном институту за ветеринарство Србије у Београду, Научном институту за ветеринарство „Нови Сад“ у Новом Саду и Ветеринарском специјалистичком институту „Краљево“ у Краљеву, а о резултатима испитивања обавештава се Министарство и надлежни институт који је доставио узорке на испитивање и надлежну ветеринарску инспекцију.

Дијагностичка испитивања животиња код сумње на беснило, врши Научни институт за ветеринарство Србије у Београду.

Завод за антирабичну заштиту – Пастеров завод у Новом Саду врши дијагностичка испитивања животиња које су биле у контакту са људима или су им нанеле повреде.

Средства за спровођење мониторинга, дијагностичка испитивања код сумње на беснило, испитивање имунолошког статуса, накнаду штете у складу са Законом, као и средства за спровођење наређених мера у циљу сузбијања беснила у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

3. Ринопнеумонитис/вирусни абортус коња, вирусни артеритис коња и инфлуенца коња

У складу са епизоотиолошком ситуацијом у појединим подручјима и газдинствима може да се врши вакцинација коња против ринопнеумонитиса/вирусног абортуса, вирусног артеритиса коња и инфлуенце коња према упутству произвођача, а на основу препоруке надлежног института и уз сагласност Министарства. О спроведеним вакцинацијама воде се подаци на газдинству, ветеринарској станици и надлежном институту који је дистрибуирао вакцину.

4. Антракс

У подручјима у којима је утврђен антракс код животиња, дистриктним подручјима или подручјима у којима постоји ризик од појаве антракса, на основу плана надлежног института врши се вакцинација пријемчивих животиња, у складу са посебним прописом.

Подаци о вакцинацији се воде на газдинству, у ветеринарској станици и надлежном институту који је дистрибуирао вакцину.

Средства за спровођење дијагностичких испитивања у случају сумње на болест и наређених мера у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

5. Болест плавог језика

Ради откривања, праћења и сузбијања болести плавог језика спроводи се надзор и мониторинг на болест плавог језика према плану Министарства. Дијагностичка испитивања врше се у лабораторијама научних и ветеринарских специјалистичких института акредитованим методама. Потврда болести врши се у Националној референтној лабораторији (у даљем

тексту: НРЛ) где се врши и детерминација серотипа вируса болести плавог језика.

У случајевима неповољне епизоотиолошке ситуације, на основу анализе ризика, може се одобрити вакцинација пријемчивих животиња против болести плавог језика у подручјима високог ризика према посебном плану Министарства. Пријемчиве животиње се вакцинишу инактивисаном вакцином против серотипа вируса који је дијагностикован у земљи, према упутству произвођача вакцине.

Средства за спровођење надзора и мониторинга, дијагностичка испитивања у случају сумње на болест плавог језика, набавка вакцине и спровођење вакцинације, накнада штете у складу са Законом, као и за животиње угинуле као последица појаве нежељених ефеката након извршене вакцинације против болести плавог језика, као и средства за спровођење наређених мера у зараженом газдинству у циљу спречавања ширења епизоотије, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

VI. НАРОЧИТО ОПАСНЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ, ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА У ЦИЉУ РАНОГ ОТКРИВАЊА НАРОЧИТО ОПАСНИХ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ, ОРГАНИЗАЦИЈА И СПРОВОЂЕЊА ЕПИЗООТИОЛОШКОГ УВИЂАЈА У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ СУМЊЕ НА НАРОЧИТО ОПАСНЕ И ДРУГЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ

1. Дијагностичка испитивања у циљу раног откривања нарочито опасних заразних болести

Код сумње на појаву нарочито опасних заразних болести, егзотичних или непознатих и нових болести, врши се хитно спровођење епизоотиолошког увиђаја, узорковање материјала под надзором ветеринарског инспектора у сарадњи са епизоотологом и дијагностичка испитивања у овлашћеној лабораторији, укључујући и диференцијално-дијагностичка испитивања.

У случају погоршања епизоотиолошке ситуације у земљама у окружењу или другим земљама, на основу анализе ризика може да се врши и активни надзор на одређене нарочито опасне заразне болести уз дијагностичка испитивања узорака по плану Министарства.

Врши се активни надзор са дијагностичким испитивањем узорака пријемчивих животиња на слинавку и шап, ради одржавања статуса земље слободне од слинавке и шапа. Врши се активни надзор и на друге болести са или без дијагностичког испитивања узорака, у зависности од препорука Међународне организације за заштиту здравља животиња – (у даљем тексту: WOAH).

Средства за дијагностичка испитивања код појаве сумње на нарочито опасне заразне болести, егзотичне или непознате болести, укључујући и диференцијална дијагностичка испитивања, испитивања у циљу стицања и одржавања статуса земље слободне од појединих нарочито опасних заразних болести, средства за дијагностичка испитивања у случају погоршања епизоотиолошке ситуације, накнаду штете у складу са Законом, као и средства за спровођење наређених мера у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2. Организација и спровођење епизоотиолошког увиђаја у случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести

У случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести, односно здравствених проблема код животиња на основу којих се може посумњати на заразну болест, а које примети власник, држалац или ветеринар приликом активног или пасивног надзора, интервенције или у било ком другом случају, сумња се обавезно и без одлагања пријављује надлежном ветеринарском инспектору.

У присуству ветеринарског инспектора и епизоотиолога, врши се клинички преглед животиње, узима детаљна анамнеза и историја болести, као и подаци о пореклу животиње. Ако постоји могућност ради се обдукциони преглед и узорковање материјала за лабораторијско испитивање.

У зависности од специфичности и карактеристика случаја, односно постављене сумње у присуству ветеринарског инспектора, епизоотиолога из надлежног института, односно ветеринара из овлашћене ветеринарске станице/службе врше се додатна истраживања у оквиру епизоотиолошког увиђаја и узорковање материјала за лабораторијско испитивање. На основу запажања и прикупљених информација води се записник о епизоотиолошким активностима.

3. Класична куга свиња

Класична куга свиња спречава се сталним спровођењем одговарајућих биосигурносних мера и добре фармске праксе.

Вакцинација против класичне куге свиња на територији Републике Србије не спроводи се као превентивна мера.

У случају када је класична куга свиња потврђена на газдинствима и у случају неповољне епизоотилошке ситуације, Министарство може донети одлуку о спровођењу хитне вакцинације на газдинствима, у складу са посебним прописом.

Врши се дијагностичко испитивање на класичну кугу свиња свих угинулих дивљих свиња и репрезентативног броја одстрељених дивљих свиња, активни и пасивни надзор на класичну кугу свиња код домаћих свиња према плану Министарства.

За сваку сумњу, односно појаву класичне куге свиња обавља се епизоотиолошки увиђај и дијагностичка испитивања, као и пријављивање сумње, односно потврде болести, у складу са посебним прописом.

Приликом стављања свиња у промет, у уверењу о здравственом стању животиње, неопходно је унети податке о спроведеном надзору на класичну кугу свиња (датум последњег надзора на газдинству), односно контроли здравственог стања свиња.

Лабораторијска испитивања на класичну кугу свиња врше се у лабораторијама научних и ветеринарских специјалистичких института акредитованим методама (акредитованим лабораторијама). Свака сумња на класичну кугу свиња пријављује се у складу са критеријумима датим у плановима надзора и дијагностичких испитивања на афричку кугу свиња/класичну кугу свиња код домаћих и дивљих свиња.

У случају позитивног резултата у акредитованим лабораторијама, узорци се достављају у НРЛ на потврду и о томе обавештава надлежни ветеринарски

инспектор и Министарство у складу са посебним прописом. Податке о резултатима води НРЛ и о томе обавештава Министарство, надлежни институт који је доставио узорке на испитивање и надлежног ветеринарског инспектора.

Акредитоване лабораторије су у обавези да достављају НРЛ све податке о спроведеним испитивањима на начин дефинисан од стране НРЛ.

Средства за спровођење хитне вакцинације (укључујући и вакцину), спровођење надзора и мониторинга на класичну кугу свиња код домаћих и дивљих свиња, дијагностичка испитивања код сумње на класичну кугу свиња, накнаду штете у складу са Законом, као и средства за спровођење наређених мера у циљу сузбијања и дијагностичких испитивања на класичну кугу свиња у зараженом газдинству, односно за спровођење хитних превентивних мера обезбеђена су у буџету Републике Србије.

4. Афричка куга свиња

Ради раног откривања болести афричка куга свиња код домаћих свиња врши се испитивање свих узорака пореклом од домаћих свиња код којих постоји сумња на ову болест, као и дијагностичка испитивања у оквиру мониторинга, пасивног и активног надзора на афричку кугу свиња према плану Министарства.

Приликом стављања свиња у промет, у уверењу о здравственом стању животиње, неопходно је унети податке о спроведеном надзору на афричку кугу свиња, укључујући дијагностичка испитивања ако су вршена (датум последњег надзора на газдинству), односно контроли здравственог стања свиња.

Врши се дијагностичко испитивање на афричку кугу свиња свих уинулих дивљих свиња и репрезентативног броја одстрелених дивљих свиња на подручју Републике Србије, у оквиру мониторинга, активног и пасивног надзора на афричку кугу свиња, према плану Министарства.

За сваку сумњу, односно појаву афричке куге свиња обавља се епизоотиолошки увиђај и дијагностичка испитивања, као и пријављивање сумње, односно потврде болести, у складу са посебним прописом.

Лабораторијска испитивања на афричку кугу свиња врше се у лабораторијама научних и ветеринарских специјалистичких института акредитованим методама.

Сваки први случај у епизоотиолошкој јединици где је добијен позитиван резултат у акредитованој лабораторији, односно позитиван резултат добијен у оквиру мониторинга или плана надзора код домаћих и дивљих свиња, доставља се у НРЛ на потврду и о томе обавештава надлежни ветеринарски инспектор и Министарство.

Сваки први случај у епизоотиолошкој јединици који је потврђен од стране НРЛ ће даље бити подвргнут генотипизацији вируса АКС на основу препорука Европске референтне лабораторије.

Податке о резултатима води НРЛ и о томе обавештава Министарство, надлежни институт који је доставио узорке на испитивање и надлежног ветеринарског инспектора. Акредитоване лабораторије су у обавези да

достављају НРЛ све податке о спроведеним испитивањима на начин дефинисан од стране НРЛ.

Средства за спровођење активног и пасивног надзора и мониторинга код домаћих и дивљих свиња, дијагностичка испитивања код сумње на афричку кугу свиња, накнаду штете у складу са Законом, као и средства за спровођење наређених мера у циљу откривања, спречавања ширења и сузбијања афричке куге свиња у зараженом газдинству/ловишту, као и средства за дијагностичка испитивања у зараженом и угроженом подручју односно за спровођење хитних превентивних мера, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

5. Куга малих преживара и богиње оваца и коза

Ради раног откривања болести куга малих преживара или богиња оваца и коза врши се испитивање узорака пореклом од оваца и коза код којих постоји сумња на ове болести.

Болест куга малих преживара или богиње оваца и коза је потврђена уколико постоје клинички знаци болести и лабораторијска потврда од стране НРЛ.

У циљу стицања и одржавања статуса земље слободне од куге малих преживара или раног откривања болести куга малих преживара и богиње оваца и коза могу се спроводити дијагностичка испитивања у оквиру надзора односно мониторинга, према посебном плану Министарства.

Средства за спровођење надзора и мониторинга код оваца и коза, дијагностичка испитивања код сумње на кугу малих преживара или богиње оваца и коза, накнаду штете у складу са Законом, као и средства за спровођење наређених мера и дијагностичких испитивања у циљу откривања, спречавања ширења и сузбијања куге малих преживара или богиња оваца и коза у зараженом газдинству односно за спровођење хитних превентивних мера, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

6. Инфлуенца птица

Ради раног откривања, спречавања ширења и сузбијања инфлуенце птица (авијарне инфлуенце), врши се испитивање домаће живине, пернате дивљачи и дивљих птица када постоји сумња на ову болест укључујући и диференцијалну дијагностику на атипичну кугу живине (Њукастл болест), као и дијагностичка испитивања у оквиру надзора/мониторинга према плану Министарства.

За сваку сумњу, односно појаву авијарне инфлуенце обавља се епизоотиолошки увиђај и дијагностичка испитивања, као и пријављивање сумње, односно потврде болести, у складу са посебним прописом.

Средства за дијагностичка испитивања код сумње, спровођење надзора и мониторинга код живине, пернате дивљачи и дивљих птица, накнаду штете у складу са Законом, као и средства за спровођење наређених мера у циљу откривања, спречавања ширења и сузбијања авијарне инфлуенце у зараженом газдинству, као и средства за дијагностичка испитивања у зараженом и угроженом подручју односно за спровођење хитних превентивних мера, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

7. Нодуларни дерматитис

Ради откривања и праћења болести нодуларни дерматитис спроводи се пасивни надзор током целе године.

У случају појаве сумње на болест нодуларни дерматитис на газдинству, односно здравствених проблема код животиња на основу којих се може посумњати на ову заразну болест, власник односно држалац животиња или ветеринар приликом интервенције или у било ком другом случају, обавезно и без одлагања пријављује сумњу надлежном ветеринарском инспектору.

Уколико се установи случај сумње на заразну болест нодуларни дерматитис, извршиће се клинички преглед и епизоотиолошки увиђај. Уколико се закључи да је сумња оправдана, извршиће се узорковање и достављање узорака ради дијагностичког испитивања у акредитованим лабораторијама.

Средства за спровођење дијагностичких испитивања у случају сумње на болест, накнаду штете у складу са Законом, као и средства за спровођење наређених мера на зараженом газдинству у циљу спречавања ширења болести, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

VII. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА ЖИВОТИЊА У ЦИЉУ ОТКРИВАЊА БОЛЕСТИ И ИНФЕКЦИЈА И ОТПОРНОСТИ НА АНТИМИКРОБНА СРЕДСТВА

1. Бруцелоза, туберкулоза, ензоотска леукоза говеда, инфективно запаљење вимена

Говеда, овце и козе дијагностички се испитују једном годишње, и то говеда на: бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу, а овце и козе на бруцелозу, при чему период од последњег испитивања не сме да буде краћи од шест ни дужи од 12 месеци, односно у циљу одређивања статуса газдинства на наведене болести код говеда, према плану Министарства.

У циљу одређивања статуса газдинства на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу говеда, научни и специјалистички институти извештаје о дијагностичким испитивањима говеда припремају за свако газдинство понаособ, као и за сваку животињу, без обзира на резултате испитивања и чувају се у бази података института.

На газдинствима која имају статус службено слободних од ових болести, испитује се одређени број животиња, у складу са посебним прописом.

Средства за узорковање крви и дијагностичка испитивања говеда, оваца и коза на бруцелозу, говеда на ензоотску леукозу, накнаду штете у складу са Законом, као и средства за спровођење свих наређених мера у циљу сузбијања и искорењивања туберкулозе, ензоотске леукозе говеда и бруцелозе животиња у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Средства за спровођење туберкулинизације/ретуберкулинизације, са дијагностичким средством набављеним од стране Министарства обезбеђена су у буџету Републике Србије.

*а) Бруцелоза говеда (*Brucella abortus*), оваца и коза (*B. melitensis* и *B. ovis*)*

Дијагностичко испитивање свих говеда, осим мужјака намењених за тов, врши се код свих животиња старијих од 12 месеци, а дијагностичко испитивање оваца и коза врши се код свих животиња старијих од шест

месеци у циљу раног откривања бруцелозе и утврђивања и одржавања статуса газдинства говеда, оваца и коза слободног од бруцелозе.

Надлежни научни и специјалистички ветеринарски институти врше дијагностичка испитивања поуздано обележених узорака крвних серума говеда, оваца и коза применом брзих метода (брза серумска аглутинација, односно Розе Бенгал или флуоресцентна поларизација), а у случају позитивног резултата применом и потврдне серолошке методе (индиректна ELISA).

Узорци пореклом од овнова посебно се обележавају.

У случају добијања позитивног резултата применом потврдне серолошке методе (индиректна ELISA) врши се поновно узорковање (службено узорковање), у присуству эпизоотиолога и ветеринарског инспектора и потврдно испитивање применом потврдне серолошке методе (компетитивна ELISA или РВК), на присуство специфичних антитела против бруцела врста у НРЛ.

Изузетно, у случају слабо позитивне реакције (индиректна ELISA) и података из эпизоотиолошког увиђаја може се извршити поновно узорковање крви у року од 30 дана, а најраније 21 дан од претходног узорковања, а на предлог эпизоотиолога надлежног ветеринарског института.

Научни и специјалистички ветеринарски институти чувају репрезентативан број узорака у банци серума најмање једну годину.

Говеда, код којих је дијагностичким испитивањем потврђена бруцелоза одмах, а најкасније у року од седам дана, уз присуство ветеринарског инспектора, убијају се на хуман начин, а лешеве се нешкодљиво уклањају на прописан начин.

Овце и козе код којих је дијагностичким испитивањем потврђена бруцелоза одмах, а најкасније у року од седам дана, уз присуство ветеринарског инспектора, убијају се на хуман начин, а лешеве се нешкодљиво прописно уклањају.

Сва серонегативна говеда, као и све серонегативне овце и козе у стаду, поново се испитују (два пута) у периоду од 30 дана у циљу утврђивања раширености болести. Уколико се након поновљених испитивања добију позитивни резултати који указују на ширење болести, све позитивне животиње се убијају на хуман начин, а серонегативне животиња се упућују на клање. Уколико животиње није могуће упутити на клање, убијају се на хуман начин, а лешеве се нешкодљиво уклањају на прописан начин.

Сви приплодни овнови испитују се на инфекцију са *B. ovis* (Епидидимитис овнова). У случају позитивног налаза на заразни епидидимитис овнова, врши се службено узорковање у присуству ветеринарског инспектора и эпизоотиолога надлежног ветеринарског института. У случају потврде позитивног налаза конфирмационом методом у службеном узорку, таква животиња мора бити искључена из приплода, тако што ће бити кастрирана одмах по добијању резултата или заклана у року од највише месец дана.

У случају појаве већег броја случајева инфекције са *B. ovis* (Епидидимитис овнова) на одређеној эпизоотиолошкој јединици, може се извршити

дијагностичко испитивање оваца у тој епизоотиолошкој јединици, односно повезаним епизоотиолошким јединицама, према плану, односно програму Министарства, а на предлог надлежног ветеринарског института.

б) Бруцелоза свиња

Дијагностичко испитивање приплодних свиња врши се код животиња старијих од шест месеци, при чему период од последњег испитивања не сме да буде краћи од шест ни дужи од 12 месеци.

У случају добијања позитивног резултата применом потврдне серолошке методе (индиректна ELISA) врши се поновно узорковање (службено узорковање), у присуству епизоотолога и ветеринарског инспектора и потврдно испитивање применом потврдне серолошке методе (компетитивна ELISA или РВК), на присуство специфичних антитела против бруцела врста у НРЛ.

Свиње код којих је дијагностичким испитивањем потврђена бруцелоза одмах, а најкасније у року од седам дана, уз присуство ветеринарског инспектора, убијају се на хуман начин, а лешеве се прописно нешкодљиво уклањају.

У случају појаве већег броја случајева, односно жаришта бруцелозе свиња на одређеној епизоотиолошкој јединици, може се извршити дијагностичко испитивање свиња у тој епизоотиолошкој јединици, односно повезаним епизоотиолошким јединицама, према плану, односно програму Министарства, а на предлог надлежног ветеринарског института.

Средства за дијагностичко испитивање свиња на бруцелозу према плану, односно програму Министарства обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Туберкулоза

Ради раног откривања туберкулозе и утврђивања статуса газдинства говеда слободног од туберкулозе врши се дијагностичко испитивање код свих говеда старијих од шест недеља применом интрадермалних туберкулинских тестова, у складу са посебним прописом, односно према плану Министарства, а у циљу одређивања статуса газдинства на наведене болести.

Животиње код којих је дијагностичким испитивањем потврђена туберкулоза не смеју напустити газдинство порекла, а надлежни ветеринарски инспектор их у најкраћем року, а најкасније у року од 30 дана упућује на клање.

У случају да животиње није могуће упутити на клање може да се одобри њихово убијање на хуман начин.

Сва заклана говеда и свиње се прегледају на присуство патоанатомских лезија карактеристичних за туберкулозу. Уколико се у објектима за клање при инспекцијском прегледу утврде промене на унутрашњим органима (плућа, лимфни чворови, кости и др), карактеристичне за туберкулозу говеда, узорци пореклом од заклане животиње достављају се овлашћеној лабораторији за туберкулозу на даља испитивања.

У кланици се посебно уносе подаци за сваки утврђени случај туберкулозе говеда и свиња и о налазу се обавештава надлежни ветеринарски инспектор у месту порекла туберкулозне животиње.

Ради утврђивања што већег броја оболелих или инфицираних животиња у запату, епизоотиолошкој јединици или подручју, поред туберкулинског теста, може да се примењује гама-интерферон тест на начин који је прописан у последњем издању WОAH Manual of Standards for Diagnostic Tests and Vaccines.

У циљу утврђивања квалитета спровођења дијагностичких испитивања на туберкулозу, Министарство може путем посебног мониторинга туберкулинизације извршити узорковање крви и испитивање применом одговарајућег теста (ELISA или гама-интерферон тест).

г) Ензоотска леукоза говеда

Ради раног откривања ензоотске леукозе говеда и успостављања статуса газдинства слободног на ову болест врши се дијагностичко испитивање свих приплодних говеда старијих од 24 месеца, односно према плану Министарства, а у циљу одређивања статуса газдинства на наведену болест.

Дијагностичка испитивања врше се методом ELISA теста на групним узорцима према упутству произвођача дијагностичког теста. Ако се у групном узорку установи позитивна реакција врши се и појединачно испитивање узорака крвних серума. У случају позитивног налаза у појединачно испитаним узорцима, врши се епизоотиолошки увиђај у присуству епизоотиолога и ветеринарског инспектора и службено узорковање на газдинству свих грла старијих од шест месеци.

Животиње код којих је дијагностичким испитивањем утврђена ензоотска леукоза не смеју напустити газдинство порекла, а најкасније у року од 30 дана надлежни ветеринарски инспектор их упућује на клање. У случају да животиње није могуће упутити на клање може да се одобри њихово убијање на хуман начин. Након искључивања последње односно свих позитивних животиња из стада клањем или убијањем и спроведеног чишћења и дезинфекције, сматра се да су мере спроведене и да је болест престала на газдинству.

Сва заклана говеда прегледају се на линији клања од стране ветеринарског инспектора који све туморе сумњиве на limphosarcoma шаље НРЛ за ензоотску леукозу говеда, ради даљих дијагностичких испитивања. О позитивном налазу обавештава се надлежни ветеринарски инспектор у месту порекла леукозне животиње.

д) Инфективно запаљење вимена

Произвођачи млека и производа од млека намењених за људску исхрану, спроводе програм спречавања и сузбијања инфективног маститиса, на предлог овлашћене ветеринарске станице/службе, односно надлежног ветеринарског института, уз примену бактериолошке дијагностике, испитивања осетљивости узрочника маститиса на антибиотике, примену одговарајуће терапије и провере здравља вимена, уз вођење података од стране власника и ветеринара.

2. Паразитске болести

а) Ехинококоза (Хидатидоза и грануломатоза)

Правно лице које се бави клањем животиња за јавну потрошњу води податке за сваки утврђени случај хидатидозе/грануломатозе (ехинококозе), и о томе обавештава инспектора на линији клања као и ветеринарског инспектора у месту порекла животиње ради предузимања прописаних мера.

Правно лице које се бави клањем животиња за јавну потрошњу као и власници који кољу животиње за сопствене потребе, промењене органе чине нешкодљивим прокувавањем, спаљивањем или прерадом у кафилеријама, о чему се посебно воде подаци.

Дехелминтизација паса и мачака старијих од три месеца против ехинококозе обавља се средством које поуздано убија зреле и незреле облике пантљичаре континуирано током целе године, о чему се воде подаци у пасошу за кућне љубимце.

Ради детерминације ехинококуса може се извршити испитивање одређеног броја узорака према посебно донетом плану Министарства.

Средства за дијагностичко испитивање према плану Министарства обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Трихинелоза

Дијагностички преглед на присуство ларве *Trichinella* врши се методом компресије или вештачке дигестије у узорцима меса свих закланих свиња, као и код свиња закланих у домаћинству за сопствене потребе, а дијагностички преглед одстрељених дивљих свиња односно пријемчивих дивљих животиња које се користе у исхрани људи и закланих коња врши се искључиво методом вештачке дигестије.

У случају потврде трихинелозе већих размера, врши се систематска дератизација зараженог подручја, у складу са посебним прописом и нешкодљиво уклањање лешева глодара, као и редовна дератизација свих објеката у којима се држе и узгајају животиње, у складу са планом биосигурности и добром фармском праксом.

План систематске дератизације доноси надлежни научни или ветеринарски специјалистички институт на основу анализе епизоотиолошке ситуације за своје подручје уз одобрење Министарства.

Систематску дератизацију зараженог подручја врше ветеринарске организације којима су по јавном конкурс и закљученом уговору са Министарством поверени наведени послови из Програма мера и које испуњавају прописане услове за вршење дезинфекције, дезинсекције и дератизације.

Ветеринарски инспектор у кланици воде податке за сваки утврђени случај трихинелозе и о томе обавештава ветеринарског инспектора у месту порекла животиње ради предузимања мера и пријаве болести.

Средства за дијагностичко испитивање дивљих свиња на трихинелозу за које су истовремено достављени одговарајући узорци за испитивање у оквиру мониторинга на класичну кугу свиња и афричку кугу свиња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

3. Друге болести

а) Салмонелоза живине

Узимање узорака од јата живине за одгој подмлатка, одгој и експлоатацију родитељског јата, јата кока носиља, јата за тов и у инкубатору врсте *Gallus gallus* у циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella*, лабораторијско испитивање и мере које се спроводе у случају сумње, као и потврђеног случаја *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium*, односно *S. Hadar*, *S. Infantis* или *S. Virchow* спроводе се у складу са посебним прописом.

Узимање узорака од приплодних и товних ћурака врста *Meleagris* и у инкубатору у циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella*, лабораторијско испитивање и мере које се спроводе у случају сумње, односно потврђеног случаја *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium*, спроводе се у складу са посебним прописом.

Сва јата живине, осим јата из ст. 1. и 2. овог пододељка, без обзира на врсту и категорију живине, чији су производи намењени јавној потрошњи или живине која се узгаја ради даље продаје, испитује се бактериолошки, односно серолошки, достављањем службених узорака у лабораторију.

Ради утврђивања свих салмонела од значаја за јавно здравство у резултатима налаза потребно је, осим серотипова прописаних овим правилником и посебним прописом, у посебном делу навести и све остале утврђене серотипове.

У циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella* код живине спроводи се мониторинг према посебном Плану министарства. Планом мониторинга се одрђује врста и метода испитивања, категорија живине која ће се испитивати, број узорака, лабораторије које ће вршити испитивање и др.

Средства за спровођење мониторинга из става 5. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Власник живине за одгој и експлоатацију родитељског јата и одгој подмлатка кока носиља из врсте *Gallus Gallus* може да изврши вакцинацију пилића и младих кока носиља против салмонеле категорије 1 (*S. Enteritidis* и *S. Typhimurium*) према плану Министарства и програму који сачињавају уз консултацију са епизоотиолошком службом надлежног ветеринарског института, а што је у складу са посебним прописом.

Средства за спровођење вакцинације са вакцином из става 7. овог пододељка у износу од 18 динара за комплетну вакцинацију по јединки (по апликацији по јединки за вакцинацију са атенуираном вакцином шест динара односно по апликацији по јединки за вакцинацију са инактивисаном вакцином девет динара) обезбеђена су у буџету Републике Србије у складу са планом Министарства.

б) Салмонелоза свиња и метицилин-резистентни Staphylococcus aureus (MRSA)

У циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella* и метицилин-резистентног *Staphylococcus aureus* (MRSA) на фармама приплодних и товних свиња врши се лабораторијско испитивање репрезентативног броја узорака према плану Министарства.

Средства за спровођење испитивања из става 1. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Кампилобактериоза живине

У циљу праћења кампилобактериозе у јатима товних пилића врсте *Gallus gallus*, као и праћења отпорности бактерија рода *Campylobacter* spp. на антимикробна средства врши се узорковање и испитивање, односно утврђивање отпорности бактерија из рода *Campylobacter* spp. на антимикробна средства у јатима и труповима товних пилића према плану Министарства.

Средства за спровођење испитивања из става 1. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

г) Праћење осетљивости, односно отпорности на антибиотике и хемиотерапеутике

У циљу континуираног праћења осетљивости, односно отпорности бактерија (резистенције и мултирезистенције) на одређена антимикробна средства вршиће се испитивања према плану Министарства.

Средства за спровођење испитивања из става 1. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

д) Хламидиоза птица

Сва матична јата и газдинства на којима се држе и узгајају и на којима се обавља промет егзотичних, украсних и собних птица и голубова који се уписују у регистар који води Министарство, а птице које потичу из ових објеката и намењене су за приплод, продају, изложбе и слично морају бити слободне од хламидиозе. Лабораторијска испитивања на хламидиозу птица врше се у надлежном ветеринарском институту. Лабораторијски налаз за птице у промету не сме бити старији од 60 дана.

ђ) Кју-грозница

Испитивања на кју-грозницу врше се ради откривања извора болести после појаве болести код људи и особа професионално изложених инфекцији, као и код сваког побачаја код говеда, оваца и коза.

Потврдом болести (случај) Кју грознице код говеда, оваца и коза сматра се сваки позитиван резултат добијен молекуларном методом узорака достављених код постављања сумње на Кју грозницу (примарни потврђени случај).

Сматра се да је газдинство/стадо заражено када је добијен позитиван резултат:

1) молекуларном методом из испитиваног узорка (побачени плод, постељица, крв, вагинални брис, млеко) пореклом од две или више животиња код којих је била постављена сумња на инфекцију или:

2) молекуларном методом из испитиваног узорка (побачени плод, постељица, крв, вагинални брис, млеко) пореклом од једне животиње код које је била постављена сумња на инфекцију и

3) позитиван серолошки резултат у додатним испитивањима код две или више животиња које су имале побачаје или репродуктивне поремећаје у претходном циклусу, односно изражене карактеристичне клиничке симптоме који указују на појаву болести – секундарни потврђени случај. и/или:

4) позитиван серолошки резултат у додатним и допунским испитивањима код животиња које су биле гравидне једном или више пута и животиња које се користе за приплод, а које нису показивале никакве репродуктивне поремећаје (или за које то није познато), на репрезентативном броју узорака пријемчивих животиња у газдинству секундарни потврђени случајеви.

Начин испитивања и поступања код кју-грознице ближе се прописује оперативним приручником (стручно методолошко упутство) за кју-грозницу.

Приплодна говеда, овце и козе из заражених газдинстава, након спроведених наређених мера, а уколико нису вакцинисане, могу се ставити у промет само уколико су негативне на кју-грозницу, осим на клање, при чему резултат дијагностичког испитивања не може бити старији од месец дана од дана стављања у промет.

Министарство може одобрити вакцинацију животиња након спроведене анализе ризика и мишљења надлежног института са програмом вакцинације. Овлашћена ветеринарска станица/служба која спроводи вакцинацију против кју-грознице, води о томе податке и обавештава надлежног ветеринарског инспектора.

Уколико се лабораторијским испитивањем приплодних овнова и јарчева на кју-грозницу установи позитиван налаз (код две или више животиња), у циљу установљавања серопреваленте може да се ради серолошки преглед репрезентативног броја узорака пореклом од одраслих приплодних женки из стада (са параметрима 95% поузданости и 10% очекиване преваленције), а на предлог надлежног ветеринарског института.

На основу анализе ризика код појаве болести код животиња Министарство може да одобри убијање клинички оболелих животиња са потврђеним лабораторијским налазом, на стручан и хуман начин.

У складу са епизоотиолошком ситуацијом, а ради утврђивања преваленције на кју-грозницу, може да се спроводе мониторинг, по плану Министарства.

Средства за дијагностичка испитивања у случају сумње на кју-грозницу, спровођење мониторинга, накнаду штете у складу са Законом, као и за спровођење наређених мера у циљу сузбијања кју-грознице у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

е) Трансмисивне спонгиоформне енцефалопатије

Ради раног откривања и дијагностике Трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија (у даљем тексту: ТСЕ) мониторинг на говедима, овцама и козама, јеленској и срнећој дивљачи, као и контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња спроводи се у складу са правилником којим се утврђују мере у погледу ТСЕ и овим правилником.

(а) Мониторинг говеда

Мониторинг говеда спроводи се на говедима у складу са правилником којим се утврђују мере у погледу ТСЕ.

(б) Мониторинг оваца и коза

Мониторинг оваца и коза спроводи се у складу са правилником којим се утврђују мере у погледу ТСЕ, као и на овцама и козама које су заклане за исхрану људи, према плану испитивања који доноси Министарство.

(в) Мониторинг јеленске и срнеће дивљачи

Мониторинг јеленске и срнеће дивљачи може да се спроводи према плану Министарства, а заснива се на дијагностичком испитивању на присуство спонгиоформне енцефалопатије јелена и лосова – Chronic Wasting Disease (у даљем тексту: CWD) следећих врста (у даљем тексту: циљане врсте):

- 1) Срнећа дивљач (*Capreolus capreolus*);
- 2) Белорепи јелен (*Odocoileus virginianus*);
- 3) Црвени /европски јелен (*Cervus elaphus*).

Поред наведених циљаних врста, мониторинг се спроводи и на:

- 1) Евроазијски тундријски соб (*Rangifer tarandus tarandus*);
- 2) Фински шумски соб (*Rangifer tarandus fennicus*);
- 3) Мус (*Alces alces*).

(г) Контрола хране за животиње

Контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња врши се тако што се узорак за дијагностичко испитивање узима у објектима који производе храну за животиње и то најмање по један пут у току године:

- 1) од хране која је намењена исхрани преживара;
- 2) од хране која је намењена исхрани животиња, осим преживара. Контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња врши се и у објектима за узгој и држање животиња, ако се посумња да власник или држалац животиња користи протеине животињског порекла и рибље брашно у исхрани животиња.

(д) Дијагностичка испитивања

Говеда

Дијагностичка испитивања код говеда за спровођење мониторинга на бовине спонгиоформне енцефалопатије (у даљем тексту: БСЕ), применом метода у складу са посебним прописом, обавља овлашћена и акредитована лабораторија Факултета ветеринарске медицине у Београду и Научног института за ветеринарство Србије у Београду.

Овце и козе

Дијагностичка испитивања код оваца и коза на ТСЕ врше се у акредитованој лабораторији Факултета ветеринарске медицине у Београду и Научног института за ветеринарство Србије у Београду.

Угинуле животиње

Дијагностичка испитивања угинулих говеда, оваца и коза врши се у НРЛ Факултета ветеринарске медицине у Београду и у акредитованој лабораторији Научног института за ветеринарство Србије у Београду. Потврдна испитивања ће се вршити у НРЛ Факултета ветеринарске медицине у Београду.

Јеленска и срнећа дивљач

Дијагностичка испитивања код јеленске и срнеће дивљачи за спровођење мониторинга на БСЕ применом метода у складу са посебним прописом, обавља се у НРЛ Факултета ветеринарске медицине у Београду и у лабораторији Научног института за ветеринарство Србије у Београду.

Храна за животиње

Дијагностичка испитивања хране за животиње обавља Научни институт за ветеринарство Србије у Београду и Научни институт за ветеринарство „Нови Сад“ у Новом Саду.

(ђ) Финансирање

У буџету Републике Србије обезбеђена су средства за:

- 1) дијагностичко испитивање код сумње и службене потврде на ТСЕ;
- 2) дијагностичка испитивања угинулих говеда;
- 3) дијагностичка испитивања оваца и коза;
- 4) дијагностичка испитивања јеленске и срнеће дивљачи;
- 5) дијагностичка испитивања хране за животиње у објекту који производи храну за животиње и из објеката за узгој и држање животиња, ако се посумња да власник или држалац животиња користи протеине животињског порекла и рибље брашно у исхрани животиња;
- 6) транспорт узорака хране за животиње из објекта који производи храну за животиње или из објеката за узгој и држање животиња, ако се посумња да власник или држалац животиња користи протеине животињског порекла и рибље брашно у исхрани животиња као и транспорт узорака за дијагностичко испитивање на ТСЕ који су узети од говеда, оваца и коза које нису намењене за исхрану људи;
- 7) узимање узорака од угинулих говеда, оваца и коза, као и јеленске и срнеће дивљачи;
- 8) накнаду штете за:
 - (1) животиње које су угинуле или убијене у случају сумње на појаву ТСЕ, односно после службене потврде ТСЕ,
 - (2) животиње које су заклане и чији се труп и делови тела уништавају као материјал Категорије 1 у складу са посебним прописом којим се уређује ТСЕ;

9) нешкодљиво уклањање прерадом, угинулих говеда старијих од 24 месеца од којих је узет узорак за дијагностичко испитивање на БСЕ, и то:

(1) за сакупљање и превоз лешева ових животиња, оператерима којима су поверени послови сакупљања и превоза лешева животиња,

(2) оператерима који прерађују лешеве угинулих говеда старијих од 24 месеца Категорије 1 и Категорије 2.

ж) Болести коња и других копитара

(а) Инфективна анемија копитара

Ради откривања, праћења и сузбијања инфективне анемије копитара спроводи се дијагностичко испитивање код копитара старијих од шест месеци применом Сoggins теста (агар гел имунодифузионим тест – АГИД) једанпут годишње, односно два пута годишње када су у питању коњи за производњу биолошких препарата (серуми вакцине).

Дијагностичко испитивање може да се изврши и применом ELISA теста, али се у том случају сваки позитивни резултат потврђује применом АГИД теста.

Када држалац копитара продаје или на други начин отуђује животињу потврда о извршеном прегледу на инфективну анемију не може бити старија од 30 дана односно 90 дана пре дана довођења коња на хиподроме, сајмове, изложбе, смотре, спортска такмичења и опасивање у другим ергелам.

Код животиња код којих је дијагностикована инфективна анемија копитара, а без изражених клиничких знакова болести уколико није могуће извршити клање, може се извршити њихово убијање на хуман начин.

Средства за накнаду штете за убијене односно заклане животиње и за спровођење наређених мера и дијагностичких испитивања на зараженом газдинству у циљу сузбијања инфективне анемије копитара обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(б) Болест западног Нила

Ради откривања, праћења и сузбијања болести западног Нила, спроводи се дијагностичко испитивање у случају појаве клиничких знакова који би указивали на појаву болести или угинућа копитара као и мониторинг на ову болест према плану Министарства.

Средства за спровођење дијагностичког испитивања у случају сумње на појаву болести и мониторинга на болест западног Нила обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(в) Ринопнеумонитис/вирусни абортус коња, вирусни артеритис и инфлуенца коња

Ради откривања, праћења и сузбијања одређених болести копитара, и то: ринопнеумонитиса/вирусног абортуса коња, вирусног артеритиса коња и инфлуенце коња спроводиће се мониторинг на ове болести према посебном плану Министарства.

Средства за спровођење мониторинга обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(г) Куга коња, сакагија и дурина

У циљу стицања статуса Републике Србије слободне од куге коња вршиће се испитивање одређеног броја узорака крви узоркованих ради дијагностичког испитивања на инфективну анемију копитара или у оквиру мониторинга на друге болести копитара према посебном плану Министарства.

На одређеном броју узорака крви узоркованих ради дијагностичког испитивања на инфективну анемију копитара може се спровести дијагностичко испитивање на сакагију и дурину према посебном плану Министарства.

Средства за спровођење дијагностичких испитивања за стицање статуса односно спровођење наведених мониторинга обезбеђена су у буџету Републике Србије.

з) Аујескијева болест

Врши се мониторинг и дијагностичко испитивање на Аујескијеву болест код дивљих свиња на целом подручју земље и то на узорцима из програма контроле класичне и афричке куге свиња према плану Министарства.

Врши се вођење података и регистрација у Централној бази газдинстава на којима се спроводи вакцинација против Аујескијеве болести.

Ради откривања, праћења и сузбијања Аујескијеве болести, може се спроводити мониторинг и дијагностичко испитивање код домаћих свиња у циљу одређивања статуса газдинстава на одређеном подручју, по плану Министарства.

Средства за спровођење мониторинга на Аујескијеву болест код домаћих и дивљих свиња, категоризацију газдинстава и уношење података у Централну базу обезбеђена су у буџету Републике Србије.

и) *Инфективни говеђи ринотрахеитис/инфективни пустулозни вулвовагинитис (ИБР/ИПВ), вирусна дијареја говеда (БВД)*

Ради откривања, праћења и сузбијања болести, а у случају појаве већег броја случајева инфективног говеђег ринотрахеитиса/инфективног пустулозног вулвовагинитиса (ИБР/ИПВ) и вирусне дијареје говеда (БВД) на одређеној епизоотиолошкој јединици, може се извршити дијагностичко испитивање говеда у тој епизоотиолошкој јединици, односно повезаним епизоотиолошкој јединицама, према плану, односно програму Министарства, а на предлог надлежног ветеринарског института.

Средства за спровођење мониторинга на ИБР/ИПВ и БВД обезбеђена су у буџету Републике Србије.

ј) *Епизоотска хеморагична болест*

Ради раног откривања епизоотске хеморагичне болести врши се испитивање узорака од пријемчивих животиња код којих постоји сумња на ову болест као и у оквиру мониторинга на ову болест према посебном плану Министарства.

Епизоотска хеморагична болест је потврђена уколико постоје клинички знаци болести и лабораторијска потврда од стране НРЛ.

Средства за спровођење дијагностичких испитивања код сумње, надзора и мониторинга на епизоотску хеморагичну болест, накнаду штете у складу са Законом, као и средства за спровођење наређених мера и дијагностичких испитивања у циљу сузбијања епизоотске хеморагичне болести у зараженом газдинству, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

к) Болести риба

Врши се унос података и упис у регистар Министарства свих објеката за узгој и држање риба, односно животиња аквакултуре, укључујући и она за спортски риболов, на којима се обезбеђује стални ветеринарски надзор са редовним клиничким прегледом животиња, узорковањем и лабораторијским испитивањима, у циљу утврђивања здравственог статуса, а на основу плана надлежног ветеринарског института. Такође, врши се и категоризација шаранских рибњака у Републици Србији на основу производних карактеристика, географске локације и нивоа постојећих биосигурносних мера, што укључује детаљну процену тренутног стања, идентификацију кључних ризика, предлог мера за побољшање и развој стандарда за биосигурност. Овај процес обухвата пилот имплементацију мера на одабраним рибњацима и едукацију кроз радионице и тренинге за запослене.

Врши се континуиран надзор и контрола промета риба које потичу из отворених вода. Отворене воде могу да се порибљавају само рибом пореклом из узгајалишта на коме су спроведене мере контроле болести риба.

На свим пастрмским рибњацима:

1) у време мреста (новембар–фебруар) врши се клинички преглед матичног јата пастрмских врста риба и узима 30 узорака оваријалне течности матичног јата за вирусолошке анализе на присуство узрочника вирусне хеморагичне септикемије, заразне хематопоезне некрозе, заразне некрозе гуштераче и бактериолошке анализе на присуство узрочника ренибактериозе;

2) у пролеће се врши клинички преглед свих узрасних категорија и узима 30 узорака млађи пастрмских врста риба за вирусолошке анализе на присуство узрочника вирусне хеморагичне септикемије, заразне хематопоезне некрозе и заразне некрозе гуштераче и бактериолошке анализе на присуство узрочника ренибактериозе.

На свим шаранским рибњацима:

1) у пролеће при температури испод 20 °C и у јесен при температури воде испод 18 °C, врши се клинички преглед шаранске млађи (једногодишња и двогодишња млађ) и узима 30 узорака за вирусолошке анализе на присуство узрочника пролећне виремије шарана;

2) у периоду од јуна до септембра при температури воде изнад 20 °C али најраније две недеље од када се та температура достигне, врши се клинички преглед свих категорија шаранске млађи (једногодишња и двогодишња млађ) и узима 30 узорака за вирусолошке анализе на присуство узрочника кои херпес вирозе.

Сви позитивни случајеви кои херпес вирозе пријављују се Министарству.

Министарство ће донети оперативни приручник (стручно методолошко упутство) за болести риба.

Дијагностичка испитивања на болести риба обављају лабораторије научних и специјалистичких ветеринарских института акредитованим методама.

Министарство може спровести програм мониторинга на одређене болести риба од међународног значаја.

Узорковање за наведена испитивања врши надлежна ветеринарска станица/ветеринарски институт под надзором надлежног ветеринарског инспектора.

Надлежни ветеринарски инспектор врши контролу спровођења плана узорковања и испитивања на регистрованим рибањацима, о чему доставља извештај Министарству.

Средства за спровођење мониторинга обезбеђена су у буџету Републике Србије

л) Болести пчела

Ради откривања, праћења и сузбијања болести пчела и заштите здравља пчелињих заједница воде се подаци о свим газдинствима на којима се узгајају пчеле, у складу са посебним прописом и спроводе превентивне и дијагностичке мере за америчку кугу пчелињег легла, вароозу, тропилелозу и етиниозу.

Узгој матица пчела намењених за промет врши се само ако потиче са пчелињака који је под сталним ветеринарско-санитарним надзором.

Пчелар води и чува податке о регистрацији пчелињака и свим спроведеним превентивним и дијагностичким испитивањима из става 1. овог пододељка, као и све спроведене третмане са датумом и називом коришћеног средства.

У промет се стављају само здраве пчелиње матице и заједнице, односно оне које потичу са регистрованих газдинстава и код којих су спроведене предвиђене превентивне и дијагностичке мере из става 1. овог пододељка.

(а) Америчка куга пчелињег легла

У случају сумње на болест, извршиће се узорковање и дијагностичко испитивање у надлежном институту. Узорковање врши овлашћена ветеринарска станица.

На газдинствима за узгој и продају матица односно за узгој пчелињих заједница (друштава), овлашћена ветеринарска станица врши клинички преглед у пролеће и јесен.

Ако се утврди постојање сумње на болест, узима се службени узорак из пчелињих заједница и доставља у надлежни институт ради прегледа на америчку кугу пчелињег легла. Свака сумња се потврђује лабораторијским анализама са проценом старости процеса.

На преглед се доставља службени узорак посебно узет из сваке појединачне сумњиве пчелиње заједнице, и то комад саћа са поклопљеним леглом, величине 10cm x 10cm на коме су знаци болести добро видљиви, спакован у одговарајућу амбалажу.

Средства за накнаду штете која је настала уништавањем кошница после утврђивања америчке куге пчелињег легла у складу са Законом, ако патолошки процес није старији од два месеца, дезинфекцију зараженог пчелињака и уништавање зараженог роја пчела обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(б) Варооза

Сталну контролу присуства и превентивно третирање пчелињих заједница против вароозе пчелар спроводи у току зиме и у сезони на свим пчелињацима. У пчелињацима који имају мање од 50 пчелињих заједница третирање се спроводи на пет заједница, док у пчелињацима који имају више од 50 заједница третирање треба да се врши на 10% пчелињих заједница.

(в) Тропилелоза

Ако се у току превентивног третирања против вароозе посумња на тропилелозу, извршиће се клинички преглед и узорковање од стране надлежног ветеринара под надзором ветеринарског инспектора на узрочника тропилелозе (*Tropilaela* spp.)

(г) Етиноза

Ако се у току превентивног третирања против вароозе посумња на етинозу извршиће се клинички преглед и узорковање од стране надлежног ветеринара под надзором ветеринарског инспектора на етинозу (*Aethina tumida*).

љ) Здравствени надзор код дивљачи и дивљих животиња

У циљу праћења и контроле здравственог стања и утврђивања присуства заразних и паразитских болести код дивљачи и дивљих животиња у слободној природи интензивном, односно фармском узгоју спроводи се дијагностичко испитивање, односно имунопрофилактичке мере у зависности од животињске врсте и епизоотиолошке ситуације, на основу плана Министарства, а на предлог надлежног института. Корисник ловишта треба да обезбеди услове за спровођење здравствене заштите дивљачи и наложених мера у ловишту.

Врше се дијагностичка испитивања дивљачи и дивљих животиња на болест плавог језика, слинавку и шап, ТСЕ (СWD), бруцелозу, туберкулозу, грозницу западног Нила, кју-грозницу, трихинелозу, туларемију, ехинококозу и фасцилоидозу. Дијагностичка испитивања дивљачи на одређеном подручју могу се вршити по плану надлежног специјалистичког/научног института, уз сагласност Министарства.

Корисник ловишта пријављује угинућа и санитарни одстрел дивљачи у ловишту ветеринару или ветеринарском инспектору. Организовање, узимање и слање лешева/патолошког материјала у надлежни научни или специјалистички институт врши овлашћена ветеринарска станица/служба на основу пасивног надзора уз обавештавање ветеринарског инспектора. Ако се на основу клиничких симптома, анамнестичких података и епизоотиолошке ситуације, као и резултата обдукционог налаза код угинуле или одстрелене дивљачи, посумња на појаву заразне болести врши се дијагностичко испитивање и епизоотиолошки увиђај.

Пресељење и транспорт дивљачи и дивљих животиња не врши се без претходно спроведеног клиничког прегледа. Ако се врши пресељење дивљачи у ловиште које се налази у другој епизоотиолошкој јединици врши се дијагностичко испитивање по програму надлежног научног или специјалистичког института, уз сагласност Министарства. Корисник ловишта обезбеђује карантински простор за смештај дивљачи до добијања резултата дијагностичког испитивања.

Дијагностичко испитивање по програму надлежног научног или специјалистичког института врши се и у интензивном узгоју дивљачи, у одгајалиштима и на фармама дивљачи. У промету дивљачи, у карантинском простору, одгајалиштима и на фармама дивљачи омогућава се и идентификација јединки, као и одвојено држање различитих врста дивљачи.

Средства за патоморфолошки преглед угинућа код сумње на нарочито опасне заразне болести и јединки одстрељених током санитарних одстрела одобреног од стране Министарства у циљу сузбијања заразних болести, узорковања и дијагностичка испитивања из става 2. овог пододелка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

м) Меди Висна оваца и Артритис и енцефалитис коза

Случај болести меди висна оваца, односно артритис и енцефалитис коза представља стање болести у коме су изражени клинички симптоми и код које је дијагностичким испитивањима службених узорака утврђено присуство инфекције.

На основу резултата активног и пасивног епизоотиолошког надзора и дијагностичких испитивања, вршиће се успостављање здравственог статуса газдинстава оваца и коза на болести меди висна оваца, односно артритис и енцефалитис коза, као и вођење података и регистрација у Централној бази газдинстава на којима су успостављени здравствени статуси на ове инфекције, према програму Министарства.

У зависности од здравственог статуса према овим инфекцијама, врши се категоризација газдинстава, на следећи начин:

- 1) газдинства са непознатим здравственим статусом (уколико нису вршена дијагностичка испитивања);
- 2) газдинства у којима је утврђена инфекција (уколико су утврђени случајеви болести);
- 3) газдинства слободна од меди висна оваца, односно артритиса и енцефалитиса коза (уколико су све животиње у последњих 12 месеци дијагностички испитане најмање једном са негативном серолошким налазом, уколико се у току епизоотиолошког надзора нису утврдили клинички симптоми болести, а у стадо се нису уводила болесна или серопозитивна грла).

У случају појаве већег броја случајева, односно жаришта меди висна оваца и артритиса и енцефалитиса коза на одређеној епизоотиолошкој јединици, може се извршити дијагностичко испитивање оваца односно коза у тој епизоотиолошкој јединици, односно повезаним епизоотиолошким јединицама у циљу утврђивања преваленције болести, према плану, односно програму Министарства, а на предлог надлежног ветеринарског института.

Позитивне животиње са газдинстава из става 2. тачка 2) овог пододељка се искључују из приплода и излучују из стада.

Министарство ће донети оперативни приручник (стручно методолошко упутство) за артритис и енцефалитис коза и меди висна оваца.

Средства за спровођење дијагностичких испитивања на артритис и енцефалитис коза и меди висна оваца према плану Министарства, убијање и нешкодљиво уништавање клинички оболелих животиња са позитивним лабораторијским налазом обезбеђена су у буџету Републике Србије.

VIII. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА КОД ПОБАЧАЈА И ВОЂЕЊЕ ПОДАТАКА О ПОБАЧАЈИМА И ИЗВРШЕНИМ ДИЈАГНОСТИЧКИМ ИСПИТИВАЊИМА

Власник, односно држалац животиње пријављује сваки случај побачаја, раног ембрионалног угинућа, рађање слабовиталних младунаца који угињавају у првим данима живота, код крава, јуница, оваца, коза, крмача, назимица и кобила ветеринарској организацији.

Организовање, узимање и слање патолошког материјала и крви у надлежни научни или специјалистички институт врши овлашћена ветеринарска станица/служба на основу пасивног надзора уз надзор ветеринарског инспектора, ради утврђивања узрока побачаја.

Дијагностичка испитивања код побачаја вршиће се:

- 1) код говеда на: бруцелозу, лептоспирозу, листериозу, хламидиозу, вирусну дијареју говеда (БВД), инфективни бовини ринотрахеитис/инфективни бовини пустулозни вулвовагинитис (ИБР/ИПВ), кју грозницу и токсоплазмозу;
- 2) код овце и козе на: бруцелозу, лептоспирозу, листериозу, хламидиозу, кју грозницу, токсоплазмозу и салмонелозу;
- 3) код свиње на: бруцелозу, лептоспирозу, токсоплазмозу, Аујескијеву болест, класичну кугу свиња, афричку кугу свиња и парвовирусу;
- 4) код копитара на: бруцелозу, лептоспирозу, листериозу, вирусни артеритис коња (EVA) и ринопнеумонитис коња (коњски херпесвирус тип 1 или EHV-1).

Дијагностичке методе за испитивање побачаја су:

1) код говеда:

А) серолошка испитивања:

Болест	Метода
Бруцелоза	BAB
	ELISA*
БВД	VNT или ELISA
ИБР/ИПВ	VNT или ELISA
Кју грозница	ELISA

Хламидиоза	ELISA
Лептоспироза	МАТ

* само у случају позитивног налаза ВАР методом ради се ELISA

Б) доказивање узрочника из патолошког материјала побачених фетуса:

Болест	Метода
Обдукција (само када су достављени цели плодови)	Секција плода и узорковање за лабораторијско испитивање
Бруцелоза*	PCR / real-time PCR
Лептоспироза	PCR / real-time PCR
Хламидиоза	PCR / real-time PCR
Кју грозница	PCR / real-time PCR
БВД	RT- PCR / real-time RT-PCR
ИБР/ИПВ	PCR / real-time PCR
Токсоплазмоза	PCR / real-time PCR
Листерииоза	Аеробна култивација
Биохемијска идентификација и типизација бактерија (<i>Listeria</i>)**	API System / BBL System

* у случајевима када није достављен узорак крви мајке, већ само побачени плод

** само у случајевима изолација ових врста бактерија

2) код оваца и коза:

А) серолошка испитивања:

Болест	Метод
Бруцелоза	ВАР
	ELISA*
Кју грозница	ELISA
Хламидиоза	ELISA
Лептоспироза	МАТ

* само у случају позитивног налаза ВАР методом ради се ELISA

Б) доказивање узрочника из патолошког материјала побачених фетуса:

Болест	Метод
--------	-------

Обдукција (само када су достављени цели плодови)	Секција плода и узорковање за лабораторијско испитивање
Бруцелоза*	PCR / real-time PCR
Лептоспироза	PCR / real-time PCR
Хламидиоза	PCR / real-time PCR
Кју грозница	PCR / real-time PCR
Токсоплазмоза	PCR / real-time PCR
Листерииоза	Аеробна култивација
Биохемијска идентификација и типизација бактерија (<i>Listeria</i>)**	API System / BBL System

* у случајевима када није достављена крв мајке, већ само побачени плод

** само у случајевима изолација ових врста бактерија

З) код свиња:

А) серолошка испитивања:

Болест	Метода
Бруцелоза	BAB
	ELISA*
Аујескијева болест	VNT / ELISA (gE)
Парвовироза	HI test
	ELISA
Класична куга свиња	ELISA
Лептоспироза	MAT

* само у случају позитивног налаза BAB методом ради се ELISA

Б) доказивање узрочника из патолошког материјала побачених фетуса:

Болест	Метод
Обдукција (само када су достављени цели плодови)	Секција плода и узорковање за лабораторијско испитивање
Бруцелоза*	PCR / real-time PCR
Лептоспироза	PCR / real-time PCR
Токсоплазмоза	PCR / real-time PCR
Аујескијева болест	PCR / real-time PCR
Парвовироза	PCR / real-time PCR

Афричка куга свиња	PCR/ real-time /PCR RT- PCR / real-time RT- PCR
Класична куга свиња	RT- PCR / real-time RT- PCR

* у случајевима када није достављена крв мајке, већ само побачени плод

4) код копитара:

А) серолошка испитивања:

Болест	Метод
Лептоспироза	MAT
Бруцелоза	BAB
	ELISA*
Коњски херпесвирус тип 1	VNT или ELISA
Вирусни артеритис коња	VNT или ELISA

* само у случају позитивног налаза BAB методом ради се ELISA

Б) доказивање узročника из патолошког материјала побачених фетуса:

Болест	Метод
Обдукција (само када су достављени цели плодови)	Секција плода и узорковање за лабораторијско испитивање
Бруцелоза*	PCR / real-time PCR
Лептоспироза	PCR / real-time PCR
Коњски херпесвирус тип 1	PCR / real-time PCR
Вирус вирусног артеритиса коња	RT-PCR / real-time RT-PCR
Листерииоза	Аеробна култивација
Биохемијска идентификација и типизација Бактерија (Listeria)**	API System / BBL System

* само у случају позитивног серолошког налаза

** само у случају позитивног налаза бактерија

Научни и специјалистички институти воде податке о спроведеним дијагностичким испитивањима и епизоотиолошке податке за сваки случај побачаја, укључујући и податке о пореклу узорка, врсти животиње и идентификационим подацима животиње, узроку побачаја, резултатима испитивања и епизоотиолошкој повезаности са другим случајевима као и предложеним мерама за спречавање појаве и ширење болести. Извештаји о резултатима испитивања на побачај достављају се Министарству и надлежном ветеринарском инспектору. Ветеринарски институти достављају шестомесечни и годишњи извештај, а по потреби и чешће. Годишњи извештај се доставља до краја јануара 2026. године за своје епизоотиолошко подручје о спроведеним дијагностичким испитивањима код

побачаја са подацима о броју побачаја, врсти животиње, идентификационим броју животиње, месту порекла животиње – општина, место, ИД газдинства и резултатима испитивања.

Средства за узорковање и дијагностичка испитивања ради утврђивања узрока побачаја обезбеђена су у буџету Републике Србије.

IX. ДИЈАГНОСТИЧКО ИСПИТИВАЊЕ ПРИПЛОДНИХ БИКОВА, НЕРАСТОВА, ОВНОВА И ЈАРЧЕВА, ПАСТУВА КОЈИ СЕ КОРИСТЕ ЗА ПРИРОДНО ПАРЕЊЕ И ПРОИЗВОДЊУ СЕМЕНА У ЦЕНТРИМА ЗА ВЕШТАЧКО ОСЕМЕЊАВАЊЕ

Дијагностичком испитивању приплодних бикова у центрима за вештачко осемењавање и приплодних бикова који се користе за природно парење подлежу све приплодне животиње два пута годишње на бруцелозу, туберкулозу, ензоотску леукозу говеда, кампилобактериозу, трихомонијазу, бовину вирусну дијареју, инфективни бовини ринотрахеитис и инфективни пустулозни вулвовагинитис и лептоспирозу.

Врши се и вирусолошко испитивање семена на сваких шест месеци на говеђу вирусну дијареју, ензоотску леукозу говеда и Шмаленберг инфекцију, а на свака три месеца на инфективни бовини ринотрахеитис и инфективни пустулозни вулвовагинитис и микробиолошка испитивања испирка препуцијума бикова на *Campylobacter fetus* sbsp. *Venerealis* и *Trichomonas fetus* на сваких шест месеци.

Дијагностичком испитивању приплодних нерастова у центрима за вештачко осемењавање свиња подлежу све приплодне животиње два пута годишње, а нерастова који се користе за природни припуст за потребе сопственог сточарства једанпут годишње, и то на:

- 1) бруцелозу (*B. abortus*, *B. suis*);
- 2) туберкулозу;
- 3) Аујескијеву болест (серум неутрализација или ELISA);
- 4) лептоспирозу (МАТ метода);
- 5) ПРРС (ELISA);
- 6) Класичну кугу свиња (ККС);
- 7) Афричку кугу свиња (АКС).

Дијагностичком испитивању приплодних овнова и јарчева за вештачко осемењавање и природни припуст за потребе сопственог сточарства подлежу све приплодне животиње најмање једном годишње, на следеће болести:

- 1) бруцелоза (*B. melitensis*);
- 2) меди висна оваца, односно артритис и енцефалитис коза;
- 3) кју грозница;
- 4) епидидимитис оваца (*B. ovis*).

Дијагностичком испитивању приплодних пастува подлежу све мушке јединке које се користе за природни припуст најмање једном годишње, у зависности од спровођења вакцинације, и то на следеће болести:

- 1) вирусни артеритис коња (EVA);
- 2) ринопнеумонитис коња (коњски херпесвирус тип 1 или EHV-1);
- 3) Лептоспироза (сви серотипови).

Приплодне животиње морају да буду клинички здраве, а резултати лабораторијских испитивања на наведене болести негативни, узимајући у обзир да ли су спроведене имунопрофилактичке мере.

О резултатима лабораторијских испитивања животиња у центрима за вештачко осемењавање, односно приплодних мужјака, научни и специјалистички институт обавештава надлежног ветеринарског инспектора, односно Министарство путем месечног, односно годишњег извештаја, као и без одлагања ако се утврди присуство заразне болести код животиње која се испитује.

Средства за дијагностичка испитивања на бруцелозу приплодних бикова, овнова, јарчева и нерастова, за туберкулозу приплодних бикова и нерастова и ензоотску леукозу приплодних бикова обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Х. ПЛАН СПРОВОЂЕЊА ИМУНОПРОФИЛАКТИЧКИХ МЕРА И ДИЈАГНОСТИЧКИХ ИСПИТИВАЊА, СУБЈЕКТИ КОЈИ СПРОВОДЕ МЕРЕ И КОНТРОЛА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА МЕРА

Спровођење активности по Програму мера (вакцинација, туберкулинизација, вађење крви, узорковање материјала за дијагностичка испитивања и др), врше ветеринарске организације којима су уступљени послови из Програма мера, осим послова вакцинације паса и мачака, које могу обављати све ветеринарске организације, у складу са Законом.

Ветеринарске службе спроводе Програм мера за потребе сопственог сточарства.

Пре почетка спровођења имунопрофилактичких мера и дијагностичких испитивања овлашћене ветеринарске станице/службе праве месечни план спровођења Програма мера који се доставља надлежном ветеринарском инспектору и надлежном институту.

Дијагностичка/лабораторијска испитивања по Програму мера обављају научни и специјалистички ветеринарски институти по основу територијалне надлежности (на епизоотиолошком подручју за које су основани), Завод за антирабичну заштиту – Пастеров завод у Новом Саду, Институт за хигијену и технологију меса у Београду и Факултет ветеринарске медицине у Београду. У случају да надлежни ветеринарски институт није акредитован за спровођење прописаних метода, узорке доставља на испитивање у научни или специјалистички институт који је акредитован за та испитивања.

Свака сумња на нарочито опасне заразне болести, односно сваки први случај у епизоотиолошкој јединици где је добијен позитиван резултат у акредитованој лабораторији, односно позитиван резултат добијен у оквиру мониторинга или плана надзора на нарочито опасне заразне болести

животиња, доставља се у НРЛ на потврду и о томе обавештава надлежни ветеринарски инспектор и Министарство у складу са посебним прописом. Податке о резултатима испитивања води НРЛ и о томе обавештава Министарство, надлежни институт који је доставио узорке на испитивање и надлежног ветеринарског инспектора.

Акредитоване лабораторије су у обавези да достављају НРЛ све податке о спроведеним испитивањима на начин дефинисан од стране НРЛ.

НРЛ за поједине заразне болести животиња организују међулабораторијска упоредна испитивања у којима је учешће обавезно за остале лабораторије које врше дијагностику тих болести.

Све акредитоване лабораторије које спроводе испитивања по овом правилнику, достављају националним референтним лабораторијама 1% негативних узорака на потврдна испитивања.

Сакупљање, превоз, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, односно нешкодљиво уклањање лешева животиња, обавља привредно друштво Ветеринарска установа за сакупљање, прераду и уништавање лешева животиња и других отпадака животињског порекла „Напредак” Ђуприја, као и правна лица која испуњавају прописане услове и којима је Министарство уговором поверило послове сакупљања, превоза, прераде и уништавања споредних производа животињског порекла односно нешкодљиво уклањање лешева животиња.

Научни, односно специјалистички ветеринарски институти врше дистрибуцију дијагностичког средства за спровођење туберкулинизације и дистрибуцију вакцина за спровођење вакцинације животиња у циљу обезбеђивања здравствене заштите животиња на епизоотиолошком подручју за које је надлежан.

У циљу обезбеђивања вакцина против одређених заразних болести, као и дијагностичких средстава, који нису доступни на подручју Републике Србије, Министарство може организовати интервентни увоз вакцине на предлог надлежних ветеринарских института, односно ветеринарских организација и узгајивача, у складу са прописима који регулишу промет ветеринарских лекова. НРЛ су дужне да располажу довољним количинама дијагностикума високе специфичности и осетљивости за потребе раног откривања болести и потврдна испитивања за које им је издато решење о референтности и учествују у међулабораторијским испитивањима и размени знања са светским референтним лабораторијама, односно референтним лабораторијама Европске уније.

Овлашћене ветеринарске станице/службе и надлежни научни, односно специјалистички ветеринарски институти воде податке о пословима по Програму мера. За све активности по Програму мера ветеринарске станице уручује власнику примерак документа насталог у раду који је власник у обавези да чува.

Ветеринарска инспекција и надлежни институт врше анализу спровођења Програма мера за све овлашћене ветеринарске станице/службе односно ветеринарске амбуланте које спроводе послове вакцинације против беснила, једанпут месечно за претходни месец, узимајући у обзир месечни план, месечни извештај, укључујући и фактурни извештај који достављају

овлашћене ветеринарске станице/службе односно амбуланте податке из Централне базе, податке о испорукама вакцина, туберкулина, вакутајнера, образаца и других средстава за спровођење Програма мера, као и стању лагера, епизоотиолошке податке, као и резултате службених контрола и друге податке.

О резултатима анализе спровођења Програма мера за све овлашћене ветеринарске станице/службе односно амбуланте, шеф одсека ветеринарске инспекције и надлежни епизоотолог, састављају збирни месечни извештај за сваки управни округ (према посебном обрасцу), који институт доставља Министарству најкасније десетог у текућем месецу за претходни месец.

У случајевима када се констатују неправилности, у извештају се наводи тачан опис неправилности констатован од стране ветеринарске инспекције у реализацији послова по Програму мера, када ветеринарски инспектор без одлагања налаже мере за отклањање неправилности и о томе обавештава Министарство и надлежни институт о обављању послова од јавног интереса за које су закључени уговори са Управом за ветерину о обављање послова по Програму мера, ради преиспитивања истих.

Надлежна ветеринарска станица у току активног надзора у случају уочених неправилности у спровођењу мера здравствене заштите животиња, обележавања, регистрације и праћења кретања као и вођења и чувања прописане документације, сачињава записник о активном надзору и уоченим неправилности, у три примерка. Оригиналан примерак записника доставља се надлежном ветеринарском инспектору на даље поступање.

О резултатима контроле, као и о наложеним мерама ветеринарска инспекција обавештава Министарство десетог у месецу за претходни месец, односно одмах после утврђивања неправилности.

До краја јануара 2026. године ветеринарска инспекција сачињава годишњи извештај извршених контрола спровођења Програма мера у 2025. години.